

Rapport fra Danmark

Vedrørende lovgivning

■ Lovændringer

- 21. april 2005 vedtoges *"Lov om ændring af lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende"*.

Formålet med lovændringen er at bidrage til at forebygge og begrænse gener ved passiv rygning på restauranter, cafeer mv. Indendørs serveringssteder, hvortil offentligheden har adgang, skal informere om deres rygepolitik på indgangspartier eller ved indgange til serveringsstedet.

- 9. juni vedtoges *"Lov om regioner og om nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens udviklingsråd og hovedstadens Sygehusfællesskab"*.

Loven betyder, at Danmarks amtskommuner nedlægges d. 1. januar 2007, og at landets kommuner sammenlægges til storkommuner med typisk 30–50 000 indbyggere. Ved nedlæggelsen af amtskommunerne oprettes samtidig 5 regioner, der skal varetage enkelte af de opgaver, som amtskommunerne hidtil har varetaget. I Danmark har alkohol- og stofbehandling hidtil, med nogle få byer undtaget, været placeret i amtskommunalt regi. Lovens intention er, at de nye storkommuner fra 1. januar 2007 skal overtage alkohol- og stofbehandling. Loven åbner dog mulighed for, at de enkelte storkommuner kan frasige sig denne nye opgave, og det er da de nye regioners pligt at stille et passende behandlingstilbud til rådighed mod betaling fra storkommunen. Hvis de nye storkommuner vælger at overtage alkohol- og stofbehandling, betyder det at de nye behandlingsorganisationer bliver mærkbart mindre end de eksisterende behandlingsorganisationer.

- 19. maj 2005 vedtoges *"Lov om ændring af færdselsloven"*.

Formålet med lovændringen er at forenkle gældende regler og praksis, samt at skærpe straffen for spiritus- og promillekørsel. Loven indebærer, at færdselslovens terminologi ændres, således at man ikke længere anvender betegnelsen 'promillekørsel' for kørsel med en alkoholpromille mellem 0,5 og 1,2. I stedet vil enhver overtrædelse af lovens forbud mod at føre et motordrevet køretøj efter indtagelse af alkohol fremover blive benævnt spirituskørsel. Samtidig skærpes og forenkles straffen for spirituskørsel.

- 31. maj 2005 vedtoges *"Lov om ændring af tobaksafgiftsloven"*.

Lovændringen, der er en reaktion på Kommissionens åbningsskrivelse af 18. oktober 2002, indebærer at punktafgiften på tobak fremover forfalder i forbindelse med varernes overgang til forbrug, og ikke som nu når de kommer ind i landet/produceres. Formålet med lovændringen er, at virksomheder skal kunne drage fordel af at transportere afgiftspligtige varer, under suspension af afgiften, mellem EU-landene.

- 12. maj 2005 vedtoges *"Lov om ændring af lov om social service (Bemyndigelse til socialministeren til at fastsætte regler om garanti for social behandling for stofmisbrug af unge under 18 år i særlige tilfælde)"*.

Målgruppen for lovændringen er unge, som pga. et stofmisbrug har alvorlige sociale og adfærdsmæssige problemer, der medfører, at den unge ikke kan fungere i forhold til familie, uddannelse, arbejde eller skole. Den sociale behandlingsgaranti dækker kun i tilfælde, hvor stofmisbruget har udviklet sig sådan, at den unge har svært ved at modtage den almindelige støtte efter reglerne for børn og unge i serviceloven, før der er sat en behandling i gang i forhold til deres stofmisbrugsproblemer. Formålet med lovændringen er, at amtskommunen skal handle hurtigt og effektivt for, at den unge kan komme i

behandling for stofmisbruget. Med lovændringen sikres at amtskommunen iværksætter et behandlingstilbud inden for 14 dage fra henvendelse.

- 16. juni 2005 vedtoges *"Lov om detailsalg fra butikker m.v."*.

Lovændringen indebærer, at det hidtidige forbud mod detailsalg af alkohol efter kl. 20 ophæves, og der skabes samtidig mulighed for detailsalg i restaurationer i det omfang, dette er muligt efter lov om detailsalg. Tilsvarende vil der efter lovændringen også kunne ske servering i butikker, dog under forudsætning af at der er udstedt alkoholbevilling til butikken.

Vedrørende undersøgelser, rapporter og publiceringer

- Breumlund, A. & Hansen, I. B. (2005): "Når alkohol dominerer hverdagen – et sociologisk perspektiv på alkoholmisbrug og behandling". Forlaget Klim, Århus, 234 sider.

Denne bog er baseret på resultaterne fra anden og tredje fase i forskningsprojektet: "Alkoholmisbrugsbehandling i tre jyske amter", hvis mål er at belyse sammenhænge mellem behandlingskulturer og typer af alkoholmisbrugere. Forfatterne indfanger særlige træk ved behandlingskulturerne i tre forskellige typer af behandlingstilbud. Samtidig undersøges forskelle i livsmønstre hos de alkoholmisbrugere, der er i behandling, deres forståelse af misbruget og deres syn på den ønskede forandring. Ud fra dette identificeres forskellige typer af misbrugere, der undersøges i relation til de forskellige behandlingskulturer. Det konkluderes blandt andet, at ambulatoriets behandlingskultur synes at være bedst til at rumme de klienter, der har en forestilling om en begrænset, periodisk forandring af misbruget, mens behandlingskulturen i døgntilbudene er bedst til at rumme de klienter, der har en forestilling om nødvendigheden af gennemgribende forandringer i vaner og rutiner.

- Pedersen, M. U. (2005): "Heroinafhængige i metadonbehandling. Den medicinske og

psykosociale indsats". Center for Rusmiddelforskning, Århus Universitet, 178 sider.

Denne rapport beskriver en kvantitativ undersøgelse af, hvorvidt udvidet psykosocial støtte er mere effektiv end den standardindsats, der har været praktiseret i Danmark gennem de seneste 5–10 år. Rapporten er baseret på en sammenligning mellem to grupper af metadonmodtagere. Den ene gruppe fik standardstøtte, mens den anden gruppe modtog udvidet støtte, defineret ved større intensitet i behandlingen (flere samtaler, højere grad af tilgængelighed til behandlerne), mere behandlingskoordinering (herunder øget hjælp til klienterne i forhold til at opnå kontakt til relevante myndigheder) og signifikant mere skriftlig dokumentation. Samtidig var den udvidede støtte kendetegnet ved mindre kontrol, eksempelvis færre urinprøver. Rapporten konkluderer, at effekten af udvidet støtte er signifikant, især i forhold til de psykosociale belastninger. Eksempelvis var der blandt klienterne fra gruppen med udvidet støtte signifikant færre selvmordstanker ved opfølgningsinterviewet end i den gruppe der havde modtaget standardbehandling.

- Asmussen, V. & Kolind, T. (2005): "Udvidet psykosocial indsats i metadonbehandling. Resultater fra en kvalitativ evaluering af fire metadonforsøgsprojekter". Center for Rusmiddelforskning, Århus Universitet, 153 sider.

Denne rapport indkredser indledningsvis de indsatser, der kan siges at kendetegne en udvidet psykosocial indsats. Rapporten viser blandt andet, at en støttekontaktperson-lignende indsats overfor de sværest belastede metadonmodtagere i langt højere grad end standardbehandlingen giver mulighed for at få koordineret de mange forskellige typer af indsatser, der tilbydes den enkelte bruger. Samtidig bidrager den udvidede indsats til at nedtone metadonens rolle i den samlede behandlingsindsats til fordel for den psykosociale indsats. Rapporten viser samtidig,

at brugerinddragelse gennem anvendelse af de eksisterende og kendte brugerinddragelsesmodeller synes meget vanskelig i forhold til de sværest belastede meta-donmodtagere.

- Sundhedsstyrelsen (2005): "vejledning for modelkommunerne i narkoen ud af byen". København, 46 sider (kan downloades på www.sst.dk).

Sundhedsstyrelsen har udarbejdet denne vejledning for at understøtte de lokale narkotikaforebyggende indsatser i modelkommunerne i projektet: "Narkoen ud af byen". Vejledningen giver en kort beskrivelse af de principper det kan anbefales at arbejde efter i den narkotikaforebyggende indsats. Vejledningen omhandler bl.a. grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet, samt fritids-, fest- og boligmiljøer.

- Zeeberg, H. & Døssing, L. (2005): "Et tilbud man ikke kan bruge, er ikke et reelt tilbud – erfaringsopsamling fra 16 projekter". Videns- og formidlingscenter for Socialt udsatte, 84 sider (kan downloades på www.vfcdsatte.dk).

Med henblik på at løfte kvaliteten i tilbudene til stofmisbrugere, blev der i perioden 1999-2002 gennemført en række projekter relateret til denne målgruppe. Videns- og Formidlingscenter for Socialt udsatte har udgivet dette hæfte, der beskriver en del af de erfaringer, der blev høstet i forbindelse med de 16 projekter.

- Balvig, F., Holmberg, L. & Sørensen, A-S. (2005): "Ringstedforsøget - Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet". Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 454 sider (kan downloades på www.djoef-forlag.dk).

Denne bog beskriver resultater fra "Ringstedprojektet"; et projekt om unges tobaksrygning, forbrug af alkohol, hashrygning, brug af andre former for narkotika, vold og anden form for kriminalitet. De unges risikoadfærd sættes i forhold til livsstil, livsbetingelser og levemåder. Ringstedforsøgets resultater viser, at unge er stærkt styret af såkaldte sociale overdrivelser. Det betyder at mange unge forsøger at leve op til stærkt overdrevne fore-

stillinger om andre unges tobaksforbrug, brug af narkotika osv. Ringstedforsøget viser imidlertid samtidig, at det via enkle midler er muligt at påvirke de unges forbrug/misbrug. I Ringstedforsøget, der er gennemført blandt 12-14 årige, blev kriminaliteten halveret, forbruget af alkohol blev reduceret med mere end en tredjedel, mobning i skolen blev næsten halveret, og andelen af hashbrugere faldt med ca. 80 procent. Det interessante ved dette projekt er imidlertid, at der ikke oprindeligt var fokus på kriminalitet, alkohol, mobning eller narkotika. Projektet drejede sig om tobaksrygning. Et af virkemidlerne i projektet var gennem små spørgeskemaer og klassediskussioner at mindske de sociale overdrivelser vedrørende tobaksrygning.

- Nielsen, P. & Røjskjær, S. (2005): "Ludomani – Karakteristika, psykopatologi og behandlingsforløb, en undersøgelse af ludomane i behandling". Ringgården, 138 sider.

I Danmark er behandling af patologisk spillelidenskab en forholdsvis ny foretelse, og denne rapport har særligt fokus på at skabe forskning for praksis i form af bidrag til den kliniske metodeudvikling af behandlingen for mennesker med patologisk spillelidenskab. I rapporten gennemgås indledende den væsentligste eksisterende litteratur indenfor ludomanifeltet. Herefter beskrives den undersøgelse der ligger til grund for rapporten, med fokus på en beskrivelse af de ludomane klienter. Rapporten rummer en beskrivelse af de ændringer og frafald, der sker i løbet af behandlingen. Rapporten er mættet med tabeller og oversigter, og er fra forfatternes side tænkt at skulle kunne anvendes som et opslagsværk. I rapportens sidste kapitel bliver undersøgelsens resultater samlet, diskuteret og perspektiveret.

- Psyke & Logos (2005): "Afhængighedstilstande". Dansk Psykologisk Forlag, No. 1, årgang 26, 299 sider.

Psyke & Logos har i dette nummer udgivet 18 artikler under det fælles tema, afhængighedstilstande. Temanummeret er

bygget op omkring tre centrale områder:
1. afhængighedsmodeller, 2. nye former
for afhængighed, og 3. behandling.

Leif Vind, post doc.

Center for Rusmiddelforskning,
Nobelparken bygn. 1453, 3.
Jens Chr. Skous Vej 3, DK-8000 Århus C
E-post: lv@crf.au.dk

Rapport fra Island

Udviklingen i Island

Det er med stor glæde at jeg deltager i NAT-samarbejdet som redaktorassistent. I denne første artikel vil jeg sige lidt om udviklingen i Island; nye tal for consumption af alkohol, lidt om tilgængelighed til stoffer og diskussionen om øget tilgængelighed til alkohol.

En undersøgelse som blev udført i november 2004, i samarbejde med Gallup, viser en øget konsumtion af alkohol i Island (<http://www.lydheilsustod.is/rannsoknir/afengi-og-vimuefni/nr/1045>). Sammenlignet med tal fra 2001 er antal dem som har drukket alkohol mindst 1 gang om året nogen lunde det samme, eller omkring 86 %. Undersøgelsen viser at mænd drikker næsten tre gange så meget alkohol som kvinder, eller 72 % af al alkohol mens kvinder drikker 28 %. Folk i aldersgruppen 18–34 har øget konsumtionen mest og i samme aldersgruppe har kvinder øget deres konsumtion om 28 % fra året 2001. Resultaterne viser også en øget konsumtion af øl og vin og mindre konsumtion af stærk alkohol (spiritus). Ungt folk dirkker mest øl og ældre drikker vin, hvis de drikket. Unge mennesker drikker også oftere end før. Denne stigning i konsumtion af alkohol forklares ved øget mængde af øl som er drukket men også ved antal gange folk i aldersgruppen 18–34 drikker. Denne aldersgruppe har øget antal gange de drikker lidt fra 2001, mænd drikker gennemsnitt 52 gange om

året (49 gange i 2001) og kvinder 40 gange (39 gange i 2001). Unge mænd drikker ca. 1,8 liter øl hver gang de drikket og unge kvinder drikker 1,3 liter øl. Det er en stigning om ca.0,3 liter fra 2001, da mænd drak 1,5 liter og kvinder 1,0 liter. Det peger på at unge mennesker bruger øl til at drikke sig fulde. Resultaterne viser at i alle aldersgrupper for mænd og den yngste aldersgruppe hos kvinder er øl klart den mest populære. Kvinder i de andre aldersgrupper drikker forholdsvist mere vin end øl. Konsumtionen af stærk alkohol har faldet fra tidligere undersøgelser. Mænd drikker forholdsvis 3 % mindre end i året 2001. Konsumtionen er faldet fra 8 % til 5 % mænd som drikker stærk alkohol hver uge. Til gengæld har der været en lille stigning for kvinder som drikker stærk alkohol hver uge, fra 1 % i 2001 til 2 % i 2004. Kvinder drikker gennemsnitt stærk alkohol 6 gange om året, samme antal som i 2001. Mænd til gengæld drikker færre gange, antal gange er faldet fra 14 gange i 2001 til 11 gange 2004. Mængden af stærk alkohol som er drukket hver gang er ca. 12,2cl for mænd og 7cl for kvinder. Det er lidt mindre end i 2001. Generalt kan man sige at der har været en stigning i konsumtion af alkohol i Island, mest hos unge i aldersgruppen 18–34 og mest drukket af øl. Der har været en markant stigning af konsumtion af øl i Island og fra 1993 til 2004 har vi øget konsumtionen fra 30 litre til 70 litre per habitat over 15 år. Salgstal fra Statens Monopol kan ses på deres hjemmesid (ÁTVR;http://vinbud.is/index.jsp?ib_page=10) og udviklingen af alkoholkonsumtionen bl.a. på Statistics Iceland (http://www.statice.is/?pageid=1253&src=/temp_en/visitotur/neysla.asp). Alt i alt så er alkoholkonsumtionen 6,71 alkoholliter per habitat over 15 år. Det var stor opmærksomhed på sammendraget af alkoholkonsumtionen i de nordiske lande i NAT vol.22 hæftet 2005. Sammendraget viser at Island er kommet over Norge og Sverige i antal alhohol-liter per habita over 15 år. Island som sagt tidligere 6,71 alkoholliter mens Norge har 6,22 l og Sverige 6,50 alkoholliter.

En undersøgelse om bland andet forhold